

Lectoraat Sportwetenschap

Kwaliteit van bewegingsonderwijs: op naar een gedragen visie binnen de gemeente Groningen

Foto: P.R. Tesselaaar

Foto: P. van den Broeke

Kwaliteit van bewegingsonderwijs (juni 2015)

Aanleiding van het onderzoek

In schooljaar 2013-2014 is in de gemeente Groningen gestart met het pilotproject 'Bewegen voor kinderen; slim, fit en gezond' in drie Groningse wijken. In 2014-2015 is dit uitgebreid naar zes wijken. Het heeft tot doel om kinderen van de basisschoolleeftijd meer en veelzijdiger te laten bewegen. Dit doel wil het project bereiken door de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en het buitenschoolse sport- en beweegaanbod te verbeteren (Beleidsnotitie; Tacken, 2013).

Met de pilot 'Bewegen voor kinderen' wordt ingestoken op het bewegingsonderwijs op de basisschool, en daarmee het binnenschoolse aanbod. Op deelnemende scholen krijgen alle groepen 3 t/m 8 tweemaal per week bewegingsonderwijs van de vakleerkracht.

Diezelfde vakleerkracht verzorgt ook tweemaal per week een naschools aanbod. Zoals in de raadsbrief benoemd is het doel de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en het buitenschoolse sport- en beweegaanbod te verbeteren.

De aanleiding voor dit onderzoek is te vinden in de doelstelling: met het project wordt beoogd de kwaliteit te verbeteren. Maar wat is dan kwaliteit? Wanneer is er sprake van een goede of hoge kwaliteit? Welke factoren of criteria spelen hierbij een rol? De kernvraag binnen dit onderzoek luidt dan ook: *Wat vinden beleidsmakers, leerkrachten en schooldirecties de belangrijkste criteria voor de kwaliteit van bewegingsonderwijs?*

In deze publicatie worden de belangrijkste bevindingen en adviezen uiteengezet.

Aanpak van het onderzoek

Voor dit onderzoek is gebruikt gemaakt van de onderzoeksmethoden:

1. Deskresearch/literatuurstudie
  - A. Overheidsrapporten
  - B. Afdeling Onderzoek & Statistiek gemeente Groningen
  - C. Aanvullende boeken en artikelen
2. Tien semigestructureerde interviews met:
  - A. De werkgroep Sport van de gemeente Groningen (beleidsmedewerkers, project- en programmaleiders; N=2)
  - B. De beleidsmedewerkers van de twee grootste schoolbesturen in Groningen (N=2)
  - C. De schooldirecteuren uit Lewenborg (N=4)
  - D. De vakleerkrachten uit Lewenborg (N=3)

Voorafgaand is een verzoek tot een interview en een samenvatting van de literatuurstudie verzonden aan alle doelgroepen. Alle interviews kenden dezelfde opbouw van introductie, de topics, de vragen en een afsluiting.

Foto: P.R. Tesselaar

"In het aanbod in de les hoort een doorgaande lijn tussen binnen- en buitenschools aanbod te bestaan."

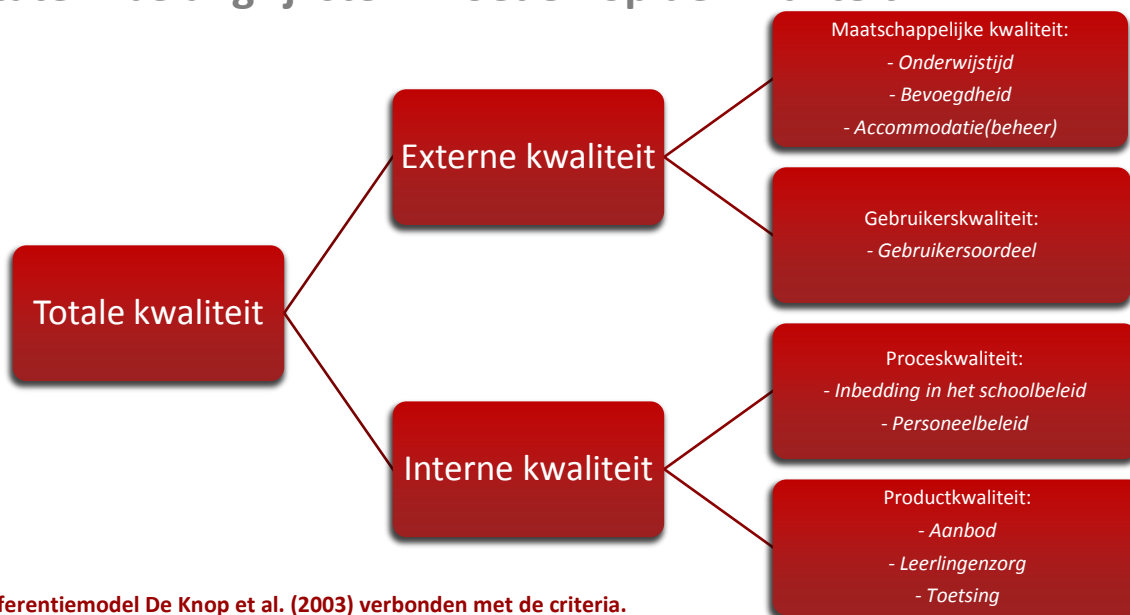
Criteria voor kwaliteit van bewegingsonderwijs

In eerder uitgevoerd literatuuronderzoek (Wildeboer, 2014) is op basis van landelijke rapportages en studies een bundeling gemaakt van de criteria voor kwaliteit van bewegingsonderwijs:

1. *Aanbod*
2. *Onderwijstijd*
3. *Bevoegdheid*
4. *Leerlingenzorg*
5. *Inbedding in het schoolbeleid*
6. *Toetsing*
7. *Personeelsbeleid*
8. *Accommodatie*
9. *Gebruikersoordeel*

De bovenstaande criteria hebben het uitgangspunt gevormd voor het huidige onderzoek. In figuur 1 zijn de criteria weergegeven in vier dimensies die gezamenlijk de totale kwaliteit van het bewegingsonderwijs bepalen, waarbij nadrukkelijk vermeld wordt dat tussen de criteria verschillende verbanden liggen.

Resultaten: belangrijkste invloeden op de kwaliteit

Figuur 1: Referentiemodel De Knop et al. (2003) verbonden met de criteria.

Door alle geïnterviewden is een prioriteitsvolgorde aangegeven wat betreft de criteria voor kwaliteit. Wat vinden zij de belangrijkste invloeden op de kwaliteit van bewegingsonderwijs?

In Groningen zijn de belangrijkste criteria voor bewegingsonderwijs 'aanbod, personeelsbeleid, bevoegdheid en inbedding in het schoolbeleid'

Aanbod

Een goed aanbod, op maat, leidt tot tevreden gebruikers en leidt tot het stimuleren van sport&bewegen, wat weer past binnen de gezonde leefstijl. Het lesaanbod binnen de pilot 'Bewegen voor kinderen' is echter niet vastgelegd, de uitvoerders ervaren veel vrijheid. De aansturing door direct en formeel leidinggevende (directie) op de uitvoerders (vakleerkrachten) is op inhoudelijk gebied niet aanwezig.

Personeelsbeleid

Binnen de schoolbesturen is aandacht voor de professionele ontwikkeling van de leerkracht, maar deze is niet specifiek gericht op de vakleerkracht bewegingsonderwijs. Hier liggen kansen en mogelijkheden.

Bevoegdheid

'Bevoegdheid is een noodzakelijke voorwaarde', vinden zowel staatsecretaris Sander Dekker, de vakvereniging KVLO, en het merendeel van de geïnterviewden. Met de pilot wordt daarin

geïnvesteerd door het aanstellen van vakleerkrachten met de juiste bevoegdheid. Met het aanstellen van een vakleerkracht is de bevoegdheid immers altijd gegarandeerd. Mede doordat de gemeente ook groepsleerkrachten in staat heeft gesteld een bevoegdheid te behalen door de Leergang Bewegingsonderwijs vergoed te krijgen wordt ook op andere wijze de bevoegdheid geregeld. Kanttekening hierbij is wel dat de vakleerkracht anders inzetbaar is dan de groepsleerkracht, denk hierbij vooral aan het naschoolse aanbod.

Inbedding in het schoolbeleid

De gemeente beoogt met de pilot een cultuurverandering op meerdere vlakken te bewerkstelligen. "Schoolbesturen wordt gevraagd visie te vormen op het vak bewegingsonderwijs en gezonde leefstijl in brede zin. Bewegingsonderwijs weer op het netvlies van de besturen krijgen en hen aanzetten tot ontwikkeling van een lange termijn visie op bewegingsonderwijs, zijn gewenste effecten van het project! Directeuren wordt getoond dat bewegingsonderwijs een apart vak is, met waarde en welke aandacht verdient, dus ook de vakleerkracht. De vakleerkracht is de beweegspecialist van de school, is onderdeel van het team en heeft meerwaarde!" aldus de medewerkers in de werkgroep Sport van de gemeente Groningen.

Aanbevelingen om de kwaliteit van het bewegingsonderwijs te vergroten/waarborgen

"Bovenaan staat voor mij het oordeel van de kinderen, gebruikersoordeel. Daarvoor ben ik er, voor de leerlingen. Zij moeten plezier hebben. Dat doe je door een goed aanbod neer te zetten."

Lesaanbod

Een lesaanbod bewegingsonderwijs ontwikkelen, monitoren en evalueren, met en voor leerlingen binnen de Bslim wijken, waarbij de gebruikerstevredenheid gemeten wordt, maar ook rekening gehouden wordt met de landelijke richtlijnen en kerndoelen.

Proceskwaliteit verbeteren met een projectcontract

Bevoegdheden, taakinvingingen en doelstellingen zijn binnen het huidige project diffuus. Een duidelijk projectcontract, met heldere doelstellingen, goed geformuleerde resultaatafspraken, en die ook goed gemonitord worden, kan het gehele project verbeteren en daarmee de kwaliteit van het bewegingsonderwijs verhogen.

Professionalisering

Opzet ontwikkelen voor personeelsbeleid en professionalisering van de vakleerkrachten in Groningen, aansluitend op o.a. het Bestuursakkoord PO/de nieuwe cao waarin veel ruimte is voor professionalisering van de leerkracht.

Inbedding in het schoolbeleid

Sport en bewegen een vast onderdeel maken voor websites, visiedocumenten en jaarverslagen van de scholen en schoolbesturen. Daarbij de Gezonde School methodiek toepassen bij deelnemende scholen in de pilots.

Foto: P.R. Tesselaar

Lectoraat Sportwetenschap

Kenniswerkplaats – *Stimuleren van Sport & Beweging*

Marjolein Wildeboer, BSc

Met dank aan Wouter de Groot en Remo Mombarg

Voor meer informatie r.mombarg@pl.hanze.nl

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

Instituut voor Sportstudies